

Vaše práva sociálneho zabezpečenia

v Švédsku

Informácie nachádzajúce sa v tejto príručke boli pripravené a aktualizované v úzkej spolupráci s národnými korešpondentmi vzájomného informačného systému o sociálnej ochrane (Mutual Information System on Social Protection, MISSOC).

Ďalšie informácie o sieti systému MISSOC sú k dispozícii na adrese:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=815>

Táto príručka obsahuje všeobecný opis ustanovení v oblasti sociálneho zabezpečenia platných v konkrétnej krajine. Podrobnejšie informácie môžete získať v ďalších publikáciách siete MISSOC, ktoré sú k dispozícii na uvedenom prepojení. Tiež sa môžete obrátiť na príslušné orgány a inštitúcie uvedené v prílohe k tejto príručke.

Ani Európska komisia, ani žiadna osoba konajúca v jej mene nenesie zodpovednosť za použitie informácií, ktoré obsahuje táto publikácia.

Obsah

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie.....	4
Úvod	4
Organizácia sociálnej ochrany.....	5
Financovanie	5
Kapitola II: Zdravotná starostlivosť.....	7
Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?	7
Aké dávky sa poskytujú?	7
Ako získať zdravotnú starostlivosť?	7
Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky.....	9
Kedy máte nárok na nemocenské dávky?.....	9
Aké dávky sa poskytujú?	10
Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?	11
Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve	12
Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?	12
Aké dávky sa poskytujú?	13
Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?	13
Kapitola V: Dávky v invalidite.....	14
Kedy máte nárok na dávky v invalidite?.....	14
Aké dávky sa poskytujú?	16
Ako získať dávky v invalidite?.....	18
Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe	19
Kedy máte nárok na dávky v starobe?	19
Aké dávky sa poskytujú?	20
Ako získať dávky v starobe?	21
Kapitola VII: Pozostalostné dávky	22
Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?.....	22
Aké dávky sa poskytujú?	22
Ako získať pozostalostné dávky?	23
Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.....	24
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	24
Aké dávky sa poskytujú?	24
Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	25
Kapitola IX: Rodinné dávky	26
Kedy máte nárok na rodinné dávky?	26
Aké dávky sa poskytujú?	27
Ako získať rodinné dávky?	28
Kapitola X: Nezamestnanosť	29
Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?.....	29
Aké dávky sa poskytujú?	29
Ako získať dávky v nezamestnanosti?	30
Kapitola XI: Minimálne zdroje	31
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	31
Aké dávky sa poskytujú?	31
Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	32
Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť	33
Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?	33
Aké dávky sa poskytujú?	33
Ako získať dlhodobú starostlivosť?	33
Príloha: Užitočné adresy a webové stránky	35

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie

Úvod

Všeobecný systém sociálneho zabezpečenia vo Švédsku zahŕňa tieto oblasti:

- zdravotné poistenie,
- dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania,
- dávky v invalidite,
- starobný a pozostalostný dôchodok,
- poistenie v nezamestnanosti,
- rodinné dávky a rodičovské poistenie.

Ktoré osoby sú kryté sociálnym poistením?

Všeobecný systém sociálneho zabezpečenia je povinný. Výnimkou je poistenie pre prípad nezamestnanosti súvisiace s príjmami.

Systém sociálneho zabezpečenia pozostáva zo základného poistenia podmieneného bydliskom a v rámci ktorého sú stanovené zaručené dávky a dávok súvisiacich s príjmom, ktoré pokrývajú riziko straty príjmu. Vzťahuje sa na všetky osoby, ktoré majú vo Švédsku trvalý pobyt alebo vo Švédsku pracujú. Osoba, ktorej miesto bydliska sa nachádza vo Švédsku, sa považuje za osobu s bydliskom vo Švédsku.

V zásade sa každá osoba, ktorá sa usadí vo Švédsku, považuje za osobu s bydliskom v tejto krajine, ak je predpoklad, že obdobie jej pobytu bude dlhšie ako jeden rok. Každá osoba s bydliskom vo Švédsku, ktorá odíde z tejto krajiny, sa stále považuje za osobu s bydliskom vo Švédsku, pokiaľ je predpoklad, že doba jej pobytu v cudzine nebude dlhšia ako jeden rok.

Vo Švédsku je systém sociálneho zabezpečenia založený na zásade štátneho poistenia. Preto nie je definovaná skupina chránených ľudí na základe určitého sociálneho postavenia a neexistuje žiadne zásadné rozlišovanie medzi zamestnancami a zárobkovo činnými osobami. Zárobkovo činné osoby preto patria do všeobecného systému sociálnej ochrany.

Kvalifikačné podmienky

Na vyplatenie niektorých dávok z poistenia sa vzťahujú čakacie doby a nárok na niektoré dávky vzniká po splnení určitých kvalifikačných podmienok. Rodičovské poistenie a poistenie pre prípad nezamestnanosti podliehajú určitým podmienkam týkajúcim sa obdobia poistenia. Dávky v invalidite a starobné a pozostalostné dôchodky sú buď podmienené určitým obdobím pobytu, alebo závisia od príjmov.

Opravné prostriedky

Ak nesúhlasíte s rozhodnutím poisťovne alebo poisťovne v nezamestnanosti, môžete požiadať o preskúmanie rozhodnutia. Ak nie ste spokojný ani s týmto rozhodnutím, môžete sa obrátiť na správny súd. Rozsudky vynesené týmto súdom môže za určitých podmienok prehodnotiť odvolací správny súd. Rozhodnutia tohto súdu môže v určitých prípadoch prehodnotiť najvyšší správny súd.

Organizácia sociálnej ochrany

Švédsky systém sociálneho zabezpečenia, s výnimkou poistenia v nezamestnanosti a finančnej pomoci pri štúdiu, patrí do jurisdikcie ministerstva zdravotníctva a sociálnych vecí (*Socialdepartementet*). Základné časti poistenia sa týkajú zdravotného a rodičovského poistenia (*sjuk- och föräldraförsäkring*), starobných dôchodkov (*ålderspension*), pozostalostných dôchodkov (*efterlevandepension*), nemocenských náhrad (*sjukersättning*) a náhrad za stratu zárobkovej schopnosti (*aktivitetsersättning*) a poistenia proti pracovným úrazom (*arbetssskadeförsäkring*).

Podľa zákonníka o sociálnom poistení, ktorý nadobudol platnosť 1. januára 2011, sa sociálne poistenie delí na poistenie na základe bydliska, v rámci ktorého sa poskytujú zaručené sumy a dávky, a na poistenie pred stratou príjmu súvisiace s prácou. Obe kategórie sa rovnako uplatňujú na každého, kto má pobyt alebo pracuje vo Švédsku. Švédske občianstvo už nie je podmienkou poistenia.

Švédska sociálna poisťovňa (*Försäkringskassan*) zodpovedá za správu sociálneho poistenia, s výnimkou starobných a pozostalostných dôchodkov, za ktoré zodpovedá Švédska dôchodková poisťovňa (*Pensionsmyndigheten*).

Zdravotnú starostlivosť majú na starosti mestské úrady alebo regióny (v jednom prípade obec) vo Švédsku, ktoré majú právo stanoviť výšku odvádzaných daní.

Poistenie v nezamestnanosti patrí do jurisdikcie ministerstva práce (*Arbetsmarknadsdepartementet*). Skladá sa z dvoch častí: základného poistenia a voliteľného poistenia na základe príjmov. Základné poistenie sa týka osôb vo veku minimálne 20 rokov, ktoré nie sú voliteľne poistené. Voliteľné poistenie na základe príjmov je dobrovoľné. Toto poistenie spravujú poisťovne v nezamestnanosti.

Sociálna podpora, ktorá nie je vo Švédsku súčasťou sociálneho poistenia, patrí do jurisdikcie ministerstva zdravotníctva a sociálnych vecí. Dozerá na ňu úrad pre zdravie a sociálne zabezpečenie (*Socialstyrelsen*). Miestna správa sociálnej podpory vrátane starostlivosti a služieb pre deti a rodiny, ako aj starostlivosti o starších a postihnutých, je zodpovednosťou obcí.

Finančnú pomoc pri štúdiu má na starosti Švédsky výbor na podporu štúdia (*Centrala studiestödsnämnden*, CSN).

Financovanie

Systém sa financuje z daní a príspevkov na základe príjmov. Sociálne príspevky platené zamestnávateľmi pokrývajú väčšiu časť nákladov a predstavujú 31,42 % miezd. Samostatne zárobkovo činné osoby si samy platia príspevky zodpovedajúce 28,97 % ich príjmu. Príspevky pre samostatne zárobkovo činné osoby sa môžu mierne znížiť, ak sa rozhodnú pre dlhšiu čakaciu lehotu v oblasti nemocenského poistenia.

Okrem toho, príspevky poistencov sa nedávno stali súčasťou finančnej časti systému starobných dôchodkov. Príspevky pokrývajú približne 60 % všetkých výdavkov na poistenie. Zvyšok je financovaný z výnosov poisťovní a z daní prostredníctvom štátneho rozpočtu.

Váš zamestnávateľ musí tieto príspevky zraziť z vašej mzdy a zaplatiť ich daňovému úradu. Ak ste prihlásení do poisťovne v nezamestnanosti, musíte si sami platiť príspevok do tejto poisťovne.

V prípade osôb starších ako 65 rokov sa sadzba zamestnávateľských príspevkov znižuje.

Regionálny systém zdravotnej starostlivosti sa financuje z regionálnych daní a do určitej miery aj zo štátnych dotácií a používateľských poplatkov.

Sociálna podpora sa financuje najmä z miestnych daní.

Kapitola II: Zdravotná starostlivosť

Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?

Na zdravotnú starostlivosť majú nárok všetky osoby s pobytom. Neexistuje žiadna kvalifikačná lehota.

Švédsko zaviedlo systém regionálnej lekárskej starostlivosti, ktorý z väčšej časti nie je závislý od sociálneho poistenia. Každý miestny úrad (*landsting*) alebo región (*region*), a v jednom prípade aj obec (*kommun*), je povinný zabezpečiť, aby všetky osoby s pobytom v krajine mali prístup ku kvalitnej lekárskej starostlivosti.

Väčšiu časť lekárskej starostlivosti zabezpečujú miestne úrady alebo regióny, ale existujú aj súkromní lekári, ktorí uzavreli zmluvy s miestnymi úradmi.

Miestne úrady zodpovedajú za niektoré druhy poskytovania zdravotnej starostlivosti, najmä za tie, ktoré sa týkajú lekárskej starostlivosti o osoby žijúce v domovoch pre starších ľudí.

Aké dávky sa poskytujú?

Do zdravotnej starostlivosti patrí všeobecná lekárska starostlivosť (vrátane vyšetrení u lekára a starostlivosti špecialistu), nemocničná starostlivosť, fyzioterapia a všetky ďalšie druhy lekárskej starostlivosti a zubnej starostlivosti a lieky.

Orgán zodpovedný za lekárske služby musí nahradiť cestovné náklady vzniknuté v súvislosti s niektorými druhmi lekárskej a zdravotnej starostlivosti. Náhrada týchto nákladov sa uskutoční podľa pravidiel stanovených týmto orgánom.

Miestne úrady alebo regióny poskytnú pomôcky (napríklad protézy, načúvacie pomôcky atď.) za určitých podmienok.

Ako získať zdravotnú starostlivosť?

Lekárska starostlivosť

Ak ochoriete a musíte navštíviť lekára, miestny úrad nahradí väčšinu nákladov, musíte však zaplatiť poplatok vo výške od 100 SEK (11 EUR) do 200 SEK (23 EUR) (až 400 SEK (46 EUR) v prípade pohotovosti). V prípade starostlivosti špecialistu pacient zaplatí od 230 SEK (26 EUR) do 320 SEK (37 EUR).

Väčšinu lekárov zamestnávajú priamo mestské úrady, ale existuje aj veľa súkromných lekárov, najmä vo väčších mestách. Ak vás vyšetří súkromný všeobecný lekár v rámci štátnych zdravotníckych služieb, budete musieť zaplatiť poplatok porovnateľný s poplatkom v štátnom systéme.

Základný poplatok (0 až 100 SEK (0 až 11 EUR)) sa účtuje za služby iných lekárov, napr. okresných sestier alebo fyzioterapeutov.

Hospitalizovaní pacienti hradia paušálny denný poplatok, ktorý v súčasnosti predstavuje maximálne 80 SEK (9,18 EUR) za deň hospitalizácie.

Poplatky hradené pacientmi sa nenahrádzajú zo systému poistenia.

Lieky a iné farmaceutické výrobky

Pacienti hradia plné náklady na lieky do výšky 1 100 SEK (126 EUR) za 12-mesačné obdobie; preto je výška príspevkov 50 % na časť nákladov v rozpätí 1 101 SEK (126 EUR) až 2 100 SEK (241 EUR), 25 % v rozpätí 2 101 SEK (241 EUR) až 3 900 SEK (448 EUR) a 10 % v rozpätí 3 901 (448 EUR) až 4 400 SEK (471 EUR). To znamená, že ak celkové náklady na lieky, t. j. vaše osobné výdavky plus dotácia, prekročia sumu 4 400 SEK (505 EUR) za 12 mesiacov, všetky ostatné lieky v zostávajúcej časti tohto obdobia budú bezplatné. Inými slovami, náklady hradené pacientom sú teda zhora ohraničené tak, aby čiastočné náklady pacienta na lieky neprekročili 2 200 SEK (252 EUR) ročne. Toto ohraničenie sa vzťahuje aj na liečivá predpísané lekárom po gastroenterostómii. Aplikačné pomôcky na podávanie liekov sa nespokatňujú.

Ak si kupujete lieky, ktoré sa predávajú bez predpisu, musíte zaplatiť plnú cenu týchto liekov. To isté sa týka liekov, ktoré nie sú kryté systémom poistenia.

Niektoré potravinové dietetické výrobky pre deti mladšie ako 16 rokov, napríklad v prípade alergie na lepok, sa dajú získať za zníženú cenu.

Poplatok zaplatený v lekárni predstavuje váš vlastný príspevok, ktorý sa nevracia.

Zubná starostlivosť

Ak potrebujete zubnú starostlivosť, môžete ísť k zubárovi, súkromnému zubnému hygienikovi alebo využiť služby štátneho zubára. Zubná starostlivosť je bezplatná pre deti a mladých ľudí (do kalendárneho roka (vrátane), v ktorom dosiahnu vek 19 rokov).

Poistenie obsahuje systém ochrany pred vysokými nákladmi kombinovaný s poukazom na zubnú starostlivosť na podporu pravidelných zubných kontrol. Náhrady v rámci systému ochrany pred vysokými nákladmi vychádzajú z referenčných cien, 50 % nákladov pacienta v rozpätí od 3 000 SEK (344 EUR) do 15 000 SEK (1 721 EUR) a 85 % nákladov pacienta prekračujúcich 15 000 SEK (1 721 EUR).

Poplatok pacienta za rôzne druhy liečby sa môže líšiť, keďže zubní lekári vykonávajúci prax (napríklad zubári, zubní hygienici atď.) sami rozhodujú o cene.

Náklady na zubnú starostlivosť sa lekárovi uhrádzajú iba za liečbu vykonanú akreditovaným zubárom alebo zubným hygienikom vo veku do 70 rokov. Je možné požiadať o výnimku z tohto vekového ohraničenia.

Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky

Kedy máte nárok na nemocenské dávky?

Peňažné nemocenské dávky (*sjukpenning*) alebo mzda počas práceneschopnosti (*sjuklön*) sú určené na náhradu straty príjmu, ktorú utrpíte, ak nemôžete pracovať z dôvodu choroby.

Povinné poistenie sa vyžaduje v prípade zamestnancov, ako aj samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré chcú požiadať o nemocenské dávky. Pre každú skupinu sa však uplatňujú mierne rozdielne pravidlá v prípade choroby: v prípade zamestnancov sa vyžaduje čakacia lehota jedného dňa, pričom dávky sa priznávajú od druhého dňa choroby, samostatne zárobkovo činné osoby si môžu vybrať medzi rôznymi kategóriami poistenia, ktoré stanovujú čakaciu lehotu 7, 14, 30, 60 alebo 90 dní.

Zamestnanec, ktorý nemôže pracovať z dôvodu choroby, spravidla poberá mzdu počas práceneschopnosti, ktorú mu vypláca jeho zamestnávateľ od druhého do štrnásteho dňa vrátane. Potom mu švédka sociálna poisťovňa vypláca peňažné nemocenské dávky.

Nezamestnané osoby vedené v evidencii uchádzačov o zamestnanie na švédskom úrade práce zvyčajne poberajú peňažnú nemocenskú dávku, ktorú vypláca švédka sociálna poisťovňa od druhého dňa ochorenia, samostatne zárobkovo činným osobám sa táto dávka vypláca počnúc prvým dňom po uplynutí vybranej čakacej doby. V niektorých prípadoch môžu peňažnú nemocenskú dávku získať aj študenti.

Kvalifikačné podmienky

Poberanie mzdy počas práceneschopnosti nie je podmienené žiadnou požiadavkou minimálneho príjmu. Na vznik nároku na mzdu počas práceneschopnosti osobe, ktorá je zamestnaná menej ako jeden mesiac, musí byť táto osoba prijatá do zamestnania a musí mať odpracovaných najmenej štrnásť dní.

Na nárok na poberanie peňažných nemocenských dávok musíte mať príjem zo zárobkovej činnosti minimálne vo výške 24 % aktuálnej sumy podľa platných cien a z dôvodu choroby utrpieť zníženie práceneschopnosti minimálne o 25 %.

Rehabilitácia

S cieľom umožniť osobám vrátiť sa do pracovného života, sa niekedy musia stanoviť osobitné opatrenia pracovnej rehabilitácie. Rôzne orgány a organizácie verejnej správy sú zodpovedné za rôzne druhy opatrení, ktoré sa môžu javiť ako potrebné. Švédka sociálna poisťovňa koordinuje opatrenia rehabilitácie považované za potrebné pre práceneschopné osoby. Okrem toho môže počas trvania rehabilitácie vyplácať dávku za stratu príjmu.

Po prvé, za rôzne opatrenia rehabilitácie zodpovedá zamestnávateľ. Zamestnávateľ je povinný určiť spoločne so zamestnancom požiadavky na potreby týkajúce sa rehabilitácie.

Osoby podstupujúce rehabilitáciu majú počas obdobia rehabilitácie nárok na vyplácanie rehabilitačnej dávky (*rehabiliteringsersättning*).

Švédska sociálna poisťovňa vypláca túto dávku v dvoch častiach. Prvú časť tvorí náhrada za stratu príjmu počas tohto obdobia, ktorá sa môže vyplácať v plnej výške alebo v čiastočnej výške (jedna štvrtina, jedna polovica alebo tri štvrtiny celej sumy). Sadzba je rovnaká ako v prípade peňažných nemocenských dávok. Druhú časť tvorí osobitný príspevok na pokrytie súvisiacich nákladov.

Aké dávky sa poskytujú?

Za prvý deň choroby sa nevyplácajú žiadne náhrady (čakací deň). To sa týka aj mzdy počas práceneschopnosti vyplácanej zamestnávateľom a peňažných nemocenských dávok vyplácaných švédskou sociálnou poisťovňou. Samostatne zárobkovo činné osoby si môžu vybrať čakaciu lehotu (pozri časť Kedy máte nárok na nemocenské dávky?).

Mzda počas práceneschopnosti sa vypočítava na základe mzdy, ktorú by ste poberali, keby ste neboli chorí, a je vo výške najmenej 80 % tejto mzdy.

Peňažné nemocenské dávky sa vypočítavajú na základe príjmu kvalifikovaného na peňažné nemocenské dávky (základný príjem), ktorý je ročným peňažným príjmom očakávaným z pracovnej činnosti za obdobie minimálne šesť po sebe nasledujúcich mesiacov alebo pravidelnú sezónnu prácu alebo podobnú prácu, až do maximálnej ročnej výšky, ktorá je 7,5-násobkom cenového základu alebo 330 000 SEK (37 868 EUR) (7,5 krát 44 000 SEK (5 049 EUR)).

Tento príjem sa musí ohlásiť švédskej sociálnej poisťovni pri podávaní žiadosti o túto dávku.

Dávka sa môže vyplatiť v plnej výške alebo čiastočne (jedna štvrtina, jedna polovica, tri štvrtiny) podľa miery, do akej dotknutá osoba musí prerušiť svoju zárobkovú činnosť z dôvodu choroby.

Peňažná nemocenská dávka vo výške 80 % vynásobená hodnotou 0,97 základu príjmu sa môže vyplácať 364 dní počas 450-dňového obdobia. Toto obdobie sa nazýva rámcové obdobie. Ak choroba pokračuje aj po 364 dňoch, môžete požiadať o predĺženie vyplácania peňažných nemocenských dávok. Tieto dávky sa môžu poberať najviac 550 dní. Predĺžené peňažné nemocenské dávky sú 75 % základu príjmu vynásobeného hodnotou 0,97.

Ak máte závažnú chorobu, môžete požiadať o pokračovanie vyplácania peňažných nemocenských dávok. Príkladmi takýchto závažných chorôb sú určité nádorové ochorenia, neurologické ochorenia ako ALS alebo obdobia, počas ktorých sa čaká na transplantáciu životne dôležitých orgánov. Neexistuje časové obmedzenie dĺžky vyplácania pokračujúcich peňažných nemocenských dávok. Náhrada je rovnaká ako počas prvých 364 dní (približne 80 %).

Po 550 dňoch vyplácania predĺžených peňažných nemocenských dávok dostane osoba ponuku od Švédskeho úradu práce na účasť v programe návratu na pracovný trh. Ak je osoba príliš chorá na to, aby sa programu zúčastnila, môže požiadať o predĺženie vyplácania peňažných nemocenských dávok v určitých prípadoch. Táto dávka sa môže vyplácať bez časového obmedzenia a náhrada je približne 75 %.

Ak ste sa zriekli svojej zárobkovej činnosti, pretože ste nositeľom nákazlivej choroby bez toho, aby ste sami trpeli touto chorobou, alebo ak máte nákazlivú chorobu, ktorá vám však nebráni pracovať, môžete namiesto peňažnej nemocenskej dávky poberať tzv. dávku pre bacilonosiča.

Ak osoba dostala dočasnú nemocenskú náhradu (*tidsbegränsad sjukersättning*) na maximálny počet mesiacov a jej príjem nespĺňa kvalifikačné podmienky na priznanie peňažnej nemocenskej dávky, prípadne ak je príjem nízky, v osobitných prípadoch sa jej môžu priznať peňažné nemocenské dávky (*sjukpenning i särskilda fall*).

Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?

Oznámenie choroby

Ak máte nárok na mzdu počas práceneschopnosti, musíte svoju chorobu oznámiť svojmu zamestnávateľovi hneď v prvý deň choroby. Ak máte nárok na peňažné nemocenské dávky, musíte ju oznámiť švédskej sociálnej poisťovni.

Lekárske potvrdenie je potrebné predložiť od 8. dňa choroby.

Ak je zamestnanec poberajúci mzdu počas práceneschopnosti chorý viac než dva týždne, zamestnávateľ musí túto skutočnosť oznámiť švédskej sociálnej poisťovni v 15. deň.

Oznámenie o návrate do práce

Osoby poberajúce mzdu alebo peňažné nemocenské dávky počas práceneschopnosti musia túto skutočnosť pri návrate do práce oznámiť zamestnávateľovi a/alebo švédskej sociálnej poisťovni.

Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve

Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?

Starostlivosť v materstve

Všetky ženy s pobytom vo Švédsku majú nárok na zdravotnú starostlivosť súvisiacu s tehotenstvom a pôrodom.

Peňažné dávky v tehotenstve

Tehotné zamestnané ženy majú nárok na peňažné dávky v tehotenstve, ak majú ťažkú prácu, ktorú nemôžu ďalej vykonávať z dôvodu svojho tehotenstva, a nemôžu byť pridelené na výkon inej, menej náročnej práce. Tieto dávky sa môžu vyplácať najskôr od šesťdesiateho dňa pred predpokladaným dátumom narodenia dieťaťa.

Ženy majú nárok na peňažné dávky aj vtedy, keď si nemôžu plniť svoje pracovné úlohy z dôvodu zákazu pracovať počas tehotenstva na základe predpisu lekára a ak nemôžu byť pridelené na inú prácu. Dávky sa vyplácajú za každý deň, na ktorý sa vzťahuje zákaz.

Rodičovské peňažné dávky

Rodičovské dávky sa vyplácajú rodičovi pri narodení alebo adoptcii dieťaťa. Rodičovské dávky pri narodení dieťaťa sa vyplácajú počas obdobia, ktorého celková dĺžka je najviac 480 dní. V prípade narodenia viacerých detí naraz sa dávky vyplácajú počas predĺženého obdobia o 180 dní na dieťa.

Na získanie rodičovských dávok vo výške nad 180 SEK (21 EUR) denne musí byť rodič poistený na vyplácanie peňažných nemocenských dávok vo výške vyššej ako 180 SEK (21 EUR) minimálne za 240 za sebou nasledujúcich dní pred pôrodom. Táto požiadavka sa vzťahuje na prvých 180 dní poberania dávok, ale nie na zostávajúce dni.

Dávky sa nemusia poberať počas nepretržitého obdobia; môžu sa rozdeliť na niekoľko období vyplácania dávky dovtedy, kým dieťa nedovŕši vek 8 rokov alebo do konca prvého roka povinnej školskej dochádzky, ak má v tom čase 8 rokov. Adoptívni rodičia môžu vyplácanie peňažných dávok pre rodičov rozdeliť na niekoľko období v rámci obdobia ôsmich rokov, ktoré sa začína v deň, keď sa dieťa ocitne v ich starostlivosti. Na adoptované deti staršie ako 10 rokov sa nevyplácajú žiadne dávky.

Keď rodičia spoločne prevezmú dieťa do starostlivosti, každý z nich má nárok na polovicu z celkového počtu dní vyplácania rodičovských dávok. Hociktorý z rodičov sa však môže zrieknuť svojho nároku na rodičovskú dávku v prospech druhého rodiča, s výnimkou 60-dňového obdobia.

Ak rodičia spoločne prevezmú dieťa do starostlivosti, ale niektorý z nich nespĺňa podmienky zakladajúce nárok na rodičovské dávky, druhý rodič má nárok na všetkých 480 dní.

Matka má nárok na poberanie rodičovských dávok aj šesťdesiat dní pred predpokladaným dátumom narodenia dieťaťa. Rodičovské dávky môžu poberať obaja rodičia v tom istom čase, aby sa mohli zúčastňovať rodičovskej predpôrodnej

a popôrodnej prípravy. Obaja rodičia môžu zároveň využiť súčasné poberanie dávok v dĺžke 30 dní, aby sa mohli o dieťa starať spoločne. Týchto 60 dní (30 na každého z rodičov) možno využiť iba počas prvého roka života dieťaťa.

Po narodení dieťaťa sa rodičovské dávky vyplácajú tomu z rodičov, ktorý sa zriekne svojej zárobkovej činnosti, aby sa mohol starať o dieťa. Matka má vždy nárok na rodičovské dávky štyri týždne po pôrode, aj keď neprevezme dieťa do starostlivosti.

Okrem toho má otec nárok na desať dní dávok na dieťa pri narodení alebo adoptii dieťaťa. Táto dávka sa musí poberať dva mesiace po tom, čo dieťa odišlo z nemocnice domov alebo bolo odovzdané adoptívnym rodičom. Tieto dni možno za osobitných okolností priznať aj inej osobe, ako je otec.

Dočasné rodičovské peňažné dávky (*tillfällig föräldrapenning*) sa vyplácajú, ak je dieťa choré a rodič musí prestať pracovať, aby sa o dieťa postaral.

Aké dávky sa poskytujú?

Starostlivosť v materstve

Preventívna starostlivosť pre matku a dieťa, ako aj poradenstvo v súvislosti s plánovaním rodičovstva, sú spravidla bezplatné.

Peňažné dávky v tehotenstve

Peňažné dávky v tehotenstve sa vyplácajú maximálne 50 dní počas prvých 60 dní pred očakávaným pôrodom. Ak žena nesmie vykonávať pracovnú činnosť, peňažné dávky v tehotenstve sa môžu vyplácať viac než 50 dní.

Ich výška sa rovná **nemocenským peňažným dávkam**, ktoré by boli vyplácané tej istej žene, t. j. 97 % z 80 % príjmu zakladajúceho nárok na peňažné nemocenské dávky. Peňažné dávky v tehotenstve sa vyplácajú do hornej hranice 7,5-násobku cenového základu, t. j. 330 000 SEK (37 868 EUR).

Peňažné dávky pre rodičov

Peňažné dávky pre rodičov sa vyplácajú celkom 480 dní na jedno dieťa. 390 dní sa dávky vyplácajú podľa výšky peňažných nemocenských dávok, t. j. 97 % z 80 % príjmu zakladajúceho nárok na peňažné nemocenské dávky. Minimum je 180 SEK (21 EUR) denne (zaručené minimálne dávky); maximum je 10-násobok cenového základu, t. j. 440 000 SEK (50 491 EUR). Zostávajúcich 90 dní sa dávky vyplácajú podľa minimálnej sumy.

Peňažné dávky pre rodičov môžu byť vyplatené do výšky 12,5 %, 25 %, 50 %, 75 % alebo 100 % plnej sadzby podľa toho, do akej miery sa rodič vzdal svojej zárobkovej činnosti, aby sa mohol starať o dieťa.

Dočasné peňažné dávky pre rodičov možno žiadať na maximálne obdobie 120 dní ročne, kým dieťa nedovŕši vek 12 rokov (dávky možno v určitých prípadoch predĺžiť).

Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?

Žiadosť musíte podať vo švédskej sociálnej poisťovni.

Kapitola V: Dávky v invalidite

Kedy máte nárok na dávky v invalidite?

Nemocenská náhrada a náhrada za stratu zárobkovej schopnosti

Ak je vaša práceschopnosť natrvalo znížená o 25 % alebo viac v dôsledku choroby alebo iného telesného či duševného postihnutia, môžete získať nemocenskú náhradu (*sjukersättning*) alebo náhradu za stratu zárobkovej schopnosti (*aktivitetsersättning*). Na získanie nároku na náhradu za stratu zárobkovej schopnosti musíte byť dlhodobo práceneschopný.

Nemocenská náhrada/náhrada za stratu zárobkovej schopnosti pozostávajú z dvoch častí:

- Nemocenská náhrada a náhrada za stratu zárobkovej schopnosti súvisiaca s príjmom financovaná z príspevkov platených aktívne pracujúcim obyvateľstvom (zamestnancami a samostatne zárobkovo činnými osobami),
- Nemocenská náhrada/náhrada za stratu zárobkovej schopnosti financovaná z daní vo forme zaručených náhrad dostupných pre všetky osoby s pobytom s nízkou alebo žiadnou nemocenskou náhradou ani náhradou za stratu zárobkovej schopnosti.

Nemocenská náhrada/náhrada za stratu zárobkovej schopnosti súvisiaca s príjmami

Všetky osoby pracujúce vo Švédsku sú poistené na vyplácanie dávok založených na príjmoch a dostávajú príjem zakladajúci nárok na dôchodok, a preto majú nárok na nemocenskú náhradu/náhradu za stratu zárobkovej schopnosti súvisiacu s príjmom (za predpokladu, že príjem zakladajúci nárok na dôchodok sa v referenčnom období poberal minimálne rok).

Ak máte od 30 do 64 rokov, môžete získať nemocenskú náhradu a ak máte od 19 do 29 rokov, môžete získať náhradu za stratu zárobkovej schopnosti.

Zaručená náhrada

Ak nemáte nárok na nemocenskú náhradu/náhradu za stratu zárobkovej schopnosti súvisiacu s príjmom, môžete poberať zaručenú náhradu zodpovedajúcu vašej úrovni záruky. Ak poberáte dávku založenú na príjme, ktorý je nižší ako vaša úroveň záruky, rozdiel budete dostávať formou zaručenej náhrady. Zaručená náhrada je podmienená pobytom. Každý, kto má vo Švédsku pobyt aspoň tri roky, má nárok natúto dávku.

Invalidný dôchodok

Osoby, ktoré utrpeli trvalú stratu funkčnej schopnosti, majú nárok na invalidný dôchodok (*handikappersättning*).

Môže sa vyplácať spolu s náhradou za stratu príjmu, napríklad s nemocenskou náhradou alebo náhradou za stratu zárobkovej schopnosti, alebo ako samostatná dávka.

Na vznik nároku na túto dávku musíte mať minimálne 19 rokov a pred dovŕšením veku 65 rokov musíte mať najmenej jeden rok takú zníženú pracovnú schopnosť, že:

- väčšinu času potrebuje pomoc inej osoby pri zabezpečovaní úkonov každodenného života,
- stále potrebuje pomoc inej osoby pri vykonávaní zárobkovej činnosti alebo pri štúdiu, alebo
- postihnutie predstavuje pre osobu, v súčasnosti alebo v budúcnosti, značné dodatočné náklady.

Prídavky na starostlivosť o dieťa s postihnutím

Ak sa ako rodič staráte o choré alebo zdravotne postihnuté dieťa, môžete získať prídavok na starostlivosť o dieťa s postihnutím (*vårdbidrag*), ak dieťa potrebuje osobitný dohľad a starostlivosť počas najmenej šiestich mesiacov, alebo ak máte osobitné dodatočné náklady v súvislosti s chorobou alebo zdravotným postihnutím dieťaťa.

Príspevok na opatrovateľskú starostlivosť/osobnú starostlivosť

Osoba s vážnym zdravotným postihnutím, ktorá vyžaduje každodennú opatrovateľskú starostlivosť, môže poberať príspevok na opatrovateľskú starostlivosť (*assistansersättning*) alebo osobnú starostlivosť (*personlig assistans*).

Osoba, ktorá na zabezpečenie základných životných úkonov potrebuje opatrovateľskú starostlivosť viac ako 20 hodín týždenne, môže poberať štátom poskytovaný príspevok na starostlivosť. Ak osoba potrebuje opatrovateľskú starostlivosť menej ako 20 hodín týždenne, príspevok jej vypláca miestna samospráva ako príspevok na osobnú starostlivosť.

Opatrovateľská starostlivosť na zabezpečenie základných životných úkonov zahŕňa pomoc pri:

- vykonávaní osobnej hygieny,
- obliekaní,
- jedle,
- komunikácii s druhými osobami a
- iných opatreniach starostlivosti, ktoré vyžadujú dôkladné poznanie zdravotného postihnutia osoby.

Na to, aby osoba mohla poberať tieto príspevky, musí patriť do niektorej z týchto kategórií:

- osoby s duševnou poruchou, autisti alebo osoby s podobnou poruchou,
- osoby s ťažkým a trvalým duševným postihnutím spôsobeným poškodením mozgu v dospelom veku v dôsledku násilného zásahu alebo telesnej choroby alebo
- osoby s iným duševným alebo telesným postihnutím, ktoré nie je prirodzeným dôsledkom starnutia, ak je vážne a v bežnom živote danej osoby spôsobuje značné problémy.

Príspevok na dopravný prostriedok pre osoby s funkčnými poruchami

Na to, aby osoba získala tento príspevok, musí byť pre ňu následkom zníženia pracovnej schopnosti značne problematické premiestňovať sa alebo využívať

prostriedky hromadnej dopravy. Pomoc poskytnutá na kúpu vozidla sa môže opätovne poskytnúť najskôr po uplynutí siedmich rokov.

Aké dávky sa poskytujú?

Nemocenská náhrada a náhrada za stratu zárobkovej schopnosti

Nemocenská náhrada/náhrada za stratu zárobkovej schopnosti súvisiaca s príjmami

Na výpočet týchto dávok sa použije teoretický príjem založený na príjmoch zakladajúcich nárok na dôchodok, ktoré dotknutá osoba poberala vo Švédsku počas referenčného obdobia predchádzajúceho okamihu, keď sa pracovná schopnosť osoby znížila minimálne o 25 %, za obdobie minimálne jedného roka.

V prípade plných nemocenských náhrad/náhrad za stratu zárobkovej schopnosti založených na príjmoch predstavuje dávka 64 % teoretického príjmu.

Teoretický príjem je založený na priemere troch najvyšších hrubých ročných príjmov, poberaných v tzv. referenčnom období. Dĺžka referenčného obdobia závisí od veku dotknutej osoby; môže sa pohybovať od piatich do ôsmich rokov.

Maximálna výška nemocenských náhrad/náhrad za stratu zárobkovej schopnosti založených na príjmoch je 17 600 SEK (2 020 EUR) mesačne.

Nemocenská náhrada sa priznáva na neurčité obdobie. Vo veku 65 rokov sa dávky nahradia starobným dôchodkom. Náhrady za stratu zárobkovej schopnosti sú vždy časovo obmedzené; naraz sa poskytujú na obdobie najviac tri roky.

Zaručená náhrada

V prípade náhrady za činnosť je zaručenou úrovňou veková hranica 30 rokov. V prípade osôb vo veku do 21 rokov je to 2,10-násobok sumy podľa platných cien. Úroveň záruky sa potom zvyšuje každé dva roky o 0,05-násobok sumy podľa cien, až do veku 30 rokov.

V prípade nemocenských náhrad sa úroveň záruky rovná 2,40-násobku cenovej základne. Cenová základňa je stanovená na 44 000 SEK (5 049 EUR), úroveň záruky je 105 600 SEK (12 118 EUR) (2,40 krát 44 000 (5 049 EUR)).

Výška zaručených náhrad závisí od obdobia poistenia. To sa vypočíta na základe počtu rokov, počas ktorých máte vo Švédsku pobyt po dosiahnutí veku 16 rokov, a zostávajúceho teoretického obdobia poistenia do veku 65 rokov. Na započítanie tohto budúceho obdobia poistenia je potrebné, aby ste vo Švédsku žili určitý čas vo veku 16 rokov až do konca roka predchádzajúceho realizácii rizika.

Na to, aby ste mali nárok na zaručenú náhradu v plnej výške, musíte dosiahnuť obdobie poistenia najmenej štyridsať rokov. Ak je toto obdobie kratšie, podpora sa zníži o jednu štyridsatinu za každý rok, ktorý chýba na dosiahnutie obdobia poistenia štyridsať rokov. Plné nemocenské náhrady vo forme zaručenej náhrady po 40 rokoch pobytu majú výšku až 8 800 SEK (1 010 EUR) mesačne.

Zaručená náhrada sa znižuje v súvislosti s nemocenskými náhradami/náhradami za stratu zárobkovej schopnosti založenými na príjmoch a vypláca sa podľa stupňa práceneschopnosti na štyroch rôznych úrovniach.

Invalidný dôchodok

Pri určovaní výšky dávky sa prihliada na celkovú situáciu postihnutej osoby a na rôzne požiadavky na opatrovanie a vzniknuté dodatočné náklady. Dôchodok sa vypláca v troch úrovniach, t. j. vo výške 36 %, 53 % alebo 69 % sumy na základe cien.

Maximálna výška je 30 360 SEK (3 484 EUR).

Prídavky na starostlivosť o dieťa s postihnutím

Prídavky na starostlivosť sú dávkou určenou na kompenzáciu úsilia, ktoré musí vyvinúť dotknutý rodič z dôvodu dohľadu a požadovanej osobitnej starostlivosti alebo ďalších nákladov, ktoré mu vznikajú v súvislosti s chorobou alebo zdravotným postihnutím dieťaťa. Výška prídavkov sa vypočíta s prihliadnutím na potreby starostlivosti a ďalšie náklady. Príspevok sa môže vyplácať vo výške 25 %, 50 %, 75 % alebo 100 % plnej výšky.

Maximálna výška zodpovedá 250 % cenového základu, t. j. 110 000 SEK (12 623 EUR) ročne.

Prídavok na starostlivosť sa vypláca už od narodenia dieťaťa do konca mesiaca jún roka, v ktorom dieťa dosiahlo vek 19 rokov.

Príspevok na opatrovateľskú starostlivosť/osobnú starostlivosť

Osoba, ktorej bol priznaný príspevok na opatrovateľskú starostlivosť/osobnú starostlivosť pred dosiahnutím veku 65 rokov, ho môže ďalej poberať aj po dosiahnutí veku 65 rokov.

Príjemca si môže sám vybrať pravidlá poberania tohto príspevku, napríklad:

- môže sa stať zamestnávateľom a najať jedného alebo niekoľkých ošetrovateľov, alebo
- môže požiadať o pomoc prostredníctvom miestnych orgánov, alebo
- môže si objednať služby spoločnosti alebo organizácie, ktorá poskytuje ošetrovateľské služby.

Výška príspevku je 267 SEK (31 EUR) na hodinu.

Príspevok na dopravný prostriedok pre osoby s funkčnými poruchami

Zdravotne postihnuté osoby a rodičia zdravotne postihnutých detí mladších ako 18 rokov môžu získať príspevok na kúpu alebo úpravu auta, motocykla alebo mopedu. V obmedzenom rozsahu sa môže poskytnúť aj príspevok na vodičský kurz.

Príspevok sa použije na nákup auta na osobné účely. Základný príspevok je 60 000 SEK (6 885 EUR). Ďalšia suma maximálne 40 000 SEK (4 590 EUR) sa vypláca na základe testovania výšky príjmov. Všetky náklady na úpravu auta v súlade s fyzickými potrebami osoby sa kryjú bez obmedzenia.

Ako získať dávky v invalidite?

Žiadosť musíte podať vo švédskej sociálnej poisťovni. Príspevky na osobnú starostlivosť sú v kompetencii samospráv.

Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe

Kedy máte nárok na dávky v starobe?

Od 1. januára 1999 Švédsko uplatňuje nový systém starobných dôchodkov. Tento nový systém je sprevádzaný určitými prechodnými ustanoveniami.

Novým systémom sú v plnom rozsahu kryté osoby, ktoré sa narodili pred rokom 1954 alebo neskôr.

Osoby, ktoré sa narodili v rokoch 1938 až 1953 sú kryté čiastočne starým systémom a čiastočne novým systémom: osoby narodené v roku 1938 sú kryté zo 4/20 v novom systéme a zo 16/20 zo starého systému, osoby narodené v roku 1939 sú kryté z 5/20 v novom systéme a 15/20 zo starého systému atď.

Osoby narodené v roku 1937 alebo pred týmto rokom sú v plnom rozsahu kryté starým systémom.

Nový dôchodkový systém

Existujú dva systémy starobných dôchodkov: dôchodky na základe príjmov a zaručené dôchodky.

Zaručený dôchodok je viazaný výhradne na pobyt vo Švédsku, a preto sa nerobia rozdiely medzi zamestnancami a samostatne zárobkovo činnými osobami. Zabezpečuje sa tak minimálny dôchodok osobám, ktoré nepracovali dostatočne dlho, aby mali nárok na dôchodok v primeranej výške na základe príjmov.

Dôchodok na základe príjmov je samostatný doplnkový systém poistenia na základe pracovnej činnosti. Je dostupný pre zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby. Dôchodok na základe príjmov vychádza zo zásady zohľadnenia celoživotného príjmu. Príspevok zakladajúci nárok je 18,5 % základného príjmu ročne. Dôchodkový systém na základe príjmov sa skladá z dávok financovaných na základe postupných platieb (starobný dôchodok na základe príjmov a doplnkový dôchodok na základe príjmov) a financovaného systému s jednotlivými účtami (poistný rezervný dôchodok).

Všetky osoby narodené v roku 1938 alebo neskôr môžu poberať dva rôzne druhy dôchodku založeného na príjme, t. j. základný starobný dôchodok založený na príjmoch a dôchodok vytvorený kapitalizáciou. Osoby, ktoré sa narodili v rokoch 1938 – 1953 môžu poberať aj doplnkový dôchodok, ktorý sa vypočíta podľa pravidiel starého dôchodkového systému.

Dôchodkové práva

Spravidla všetky priznané zdaniteľné príjmy zakladajú nárok na dôchodok. Nárok na dôchodok vzniká na základe príjmov zo zamestnania, príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti a dávok sociálneho zabezpečenia (nemocenské dávky založené na príjme, nemocenská dávka a dávky v nezamestnanosti atď.). Príspevok na starobný dôchodok sa odvádza zo všetkých príjmov zakladajúcich nárok na dôchodok vrátane dávok sociálneho zabezpečenia.

Príjmy, na základe ktorých vzniká nárok na dôchodok, sú zdola a zhora ohraničené. Dolná hranica zodpovedá minimálnej sume, od ktorej sa uplatňuje oznamovacia povinnosť, t. j. 42,3 % výšky cenového základu alebo 18 612 SEK (2 136 EUR). V prípade príjmov nad touto hranicou sa dôchodkové práva vypočítavajú od prvej koruny. Horná hranica zodpovedá 7,5-násobku sumy na základe príjmov, čo predstavuje 409 500 SEK (46 991 EUR).

Nárok na dôchodok môže vzniknúť nielen na základe skutočných príjmov, ale aj na základe iných okolností zakladajúcich dôchodkové práva, ktoré sa v tomto prípade vypočítavajú na základe teoretických príjmov. Takéto sumy sa vypočítajú v prípade:

- rodičov malých detí,
- osôb vykonávajúcich povinnú vojenskú službu,
- osôb denne študujúcich na vysokej škole a poberajúcich príspevkov na štúdium,
- poberateľov nemocenských dávok alebo podpory pri poklese schopnosti zárobkovej činnosti, ktoré sú založené na príjme.

Každá osoba, ktorá pracovala vo Švédsku a získala dôchodkové nároky, má nárok na dôchodok založený na príjme nezávisle od miesta svojho pobytu.

Kvalifikačné podmienky

Pre starobné dôchodky a kapitálové dôchodky neexistuje žiadna kvalifikačná lehota. V porovnaní s tým sa v prípade doplnkového dôchodku založeného na príjmoch vyžaduje príjem zakladajúci nárok na dôchodok v trvaní troch rokov a pobyt vo Švédsku v trvaní troch rokov v prípade zaručeného dôchodku.

Od veku 61 rokov existuje flexibilná možnosť odchodu do dôchodku a možnosť pracovať až do veku 67 rokov so súhlasom zamestnávateľa. Zaručený dôchodok sa môže vyplácať najskôr po dosiahnutí veku 65 rokov.

Aké dávky sa poskytujú?

Starobný dôchodok založený na príjmoch

Príspevok na základný dôchodok je 16 % príjmu zakladajúceho nárok na dôchodok. Kapitál, ktorý dotknutá osoba takto nazhromaždí na svojom účte základného dôchodku, sa každoročne upraví podľa vývoja priemerných príjmov vo Švédsku, časti dôchodkových „zostatkov“ ponechaných zosnulými osobami, na ktoré má poistenec nárok a administratívnych nákladov.

Základný dôchodok sa vypočíta tak, že celkový dôchodkový kapitál sa vydělí koeficientom určeným najmä so zreteľom na priemernú zostávajúcu dĺžku života v čase odchodu do dôchodku, ktorá sa týka danej vekovej kategórie. Výpočet koeficientu vychádza zo štatistických údajov o dĺžke života týkajúcich sa posledného päťročného obdobia, o ktorom sú k dispozícii údaje.

Dôchodok na základe príjmov sa môže poberať od mesiaca, v ktorom osoba dosiahne vek 61 rokov. Čím dlhšie sa dôchodok odkladá, tým vyššia je suma dôchodku, ktorý sa bude nakoniec vyplácať. Čím je totiž osoba odchádzajúca do dôchodku staršia, tým nižší je počet rokov, v priebehu ktorých sa dôchodok bude skutočne vyplácať. V prípade odkladu vyplácania dôchodku je teda koeficient menší, čo znamená, že ročný dôchodok je vyšší.

Doplnkový dôchodok na základe príjmov

Časť dôchodku osôb narodených v rokoch 1938 – 1953 sa vypočíta v podobe doplnkového dôchodku podľa starých pravidiel. Výška doplnkového dôchodku je 60 % priemeru príjmov zakladajúcich nárok na dôchodok, poberaných počas pätnástich rokov s najvyšším príjmom. Podmienkou poberania plného doplnkového dôchodku je získanie dôchodkových nárokov za obdobie tridsiatich rokov.

Rovnaké pravidlá odkladu sa vzťahujú aj na základný dôchodok.

Dôchodky vytvorené kapitalizáciou

Príspevok na kapitalizačný dôchodok je 2,5 % príjmu zakladajúceho nárok na dôchodok plus čisté zisky z kapitálu. Táto suma sa investuje do investičných fondov, ktoré si dotknutá osoba môže sama vybrať. Aktíva nazhromaždené dotknutou osobou na jej účte prostredníctvom kapitalizácie sa menia podľa výkonu vybraných fondov. Časť dôchodkových „zostatkov“ ponechaných zosnulými osobami, na ktorú má dotknutá osoba nárok a náklady na správu majú takisto vplyv na sumu na účte. Z dôvodov záruky sa výška dôchodku spravidla vypočíta rovnakým spôsobom ako základný dôchodok.

Zaručený dôchodok

Zaručený dôchodok predstavuje záchytnú sieť pre osoby, ktoré nezískali dôchodkové nároky na základe príjmu alebo ktoré poberajú dôchodok založený na veľmi malom príjme. Tento dôchodok im umožňuje poberať minimálny dôchodok vo výške 2,13-násobku cenového základu (t. j. 93 720 SEK (10 755 EUR) ročne) v prípade slobodnej osoby a 1,90-násobku uvedenej sumy (t. j. 83 600 SEK (9 593 EUR) mesačne) v prípade vydatej ženy/ženatého muža.

Na to, aby dotknutá osoba mohla poberať zaručený dôchodok, musí mať bydlisko vo Švédsku, v inej krajine EÚ/EHP alebo v krajine, s ktorou Švédsko podpísalo zmluvu.

Podmienkou poberania plného dôchodku je pobyt vo Švédsku od veku 25 rokov do veku 64 rokov minimálne štyridsať rokov.

Ako získať dávky v starobe?

Žiadosť musíte podať vo Švédskej dôchodkovej poisťovni.

Kapitola VII: Pozostalostné dávky

Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?

Podobne ako v prípade pravidiel pre starobný dôchodok, ani v tejto oblasti sa ochrana pozostalých nelíši podľa sociálneho postavenia. V systéme zaručených dôchodkov sú samostatne zárobkovo činné osoby poistené na základe svojho pobytu vo Švédsku, a tým získavajú ochranu prostredníctvom dôchodkového systému založeného na príjmoch rovnako ako zamestnanci.

Pozostalostné dávky môžu mať podobu:

- dôchodku pre dieťa alebo prídavkov na pozostalé dieťa,
- adaptačného dôchodku a zaručeného dôchodku,
- vdovského dôchodku a zaručeného dôchodku.

Dôchodok pre dieťa alebo prídavok pre pozostalé dieťa

Deti mladšie ako 18 rokov majú nárok na dôchodok pre deti alebo prídavok pre pozostalé deti v prípade úmrtia jedného alebo oboch rodičov. Dieťa, ktoré dosiahlo vek 18 rokov, môže mať takisto nárok na tieto dávky, ak denne navštevuje základnú školu alebo lýceum, do konca mesiaca jún v roku, v ktorom dosiahlo najviac 20 rokov.

Adaptačný dôchodok a zaručený dôchodok

Pozostalý manželský partner (muž alebo žena), ktorý nedosiahol vek 65 rokov, môže dostávať adaptačný dôchodok a zaručený dôchodok, ak trvale žil so zosnulou osobou v čase jej úmrtia a:

- ak v čase úmrtia trvale žil s maloletým dieťaťom, ktoré mali v starostlivosti obaja manželskí partneri alebo jeden z nich alebo
- ak žil s pozostalou osobou nepretržite najmenej päť rokov pred jej smrťou.

Vdovský dôchodok a zaručený dôchodok

Vdovecký dôchodok bol všeobecne zrušený reformou pozostalostných dôchodkov v roku 1990. Pozostalým sa však môže za určitých okolností takýto dôchodok poskytovať.

Žena narodená v roku 1944 alebo neskôr môže dostávať vdovský dôchodok a zaručený dôchodok (ak má menej ako 65 rokov), ak bola za zosnulého vydatá ku koncu roka 1989 a v čase jeho úmrtia bola za neho stále vydatá, ak v tomto čase spĺňala kvalifikačné podmienky nároku na vdovský dôchodok.

Žena narodená v roku 1945 alebo neskôr môže dostávať určitý vdovský dôchodok, ak bola vydatá za zosnulého koncom roka 1989 a v čase jeho úmrtia bola za neho stále vydatá a ak zároveň koncom roka 1989 a v čase úmrtia jej manželského partnera spĺňala kvalifikačné podmienky nároku na vdovský dôchodok.

Aké dávky sa poskytujú?

Dôchodok pre dieťa alebo prídavok pre pozostalé dieťa

Dôchodok pre dieťa je dávka založená na príjme. Jej výška závisí od dôchodkového kapitálu zosnulej osoby v systéme starobných dôchodkov. Teoretický dodatočný kapitál sa vypočíta na zostávajúce roky, kým by sa zosnulý dožil 64 rokov. Dieťa dostane 30 alebo 35 % teoretického starobného dôchodku zosnulého. Ak mal zosnulý niekoľko detí, každé z nich dostane 20 alebo 25 %. Celková suma sa rozdelí medzi deti rovnakým dielom. Táto suma nemôže presiahnuť 100 % teoretického dôchodku.

Ak pozostalé dieťa nepoberá dôchodok, pretože zosnulá osoba nezískala dôchodkové nároky, alebo ak je dôchodok nízky, môže sa mu vyplácať pozostalostná dávka. Táto dávka predstavuje 40 % cenového základu (suma vo výške 17 600 SEK (2 020 EUR)). Každá koruna vyplatená formou dôchodku pre dieťa sa odpočíta od pozostalostnej dávky. Platí to aj v prípade, že dôchodok pre dieťa vypláca iná krajina.

Adaptačný dôchodok a zaručený dôchodok

Adaptačný dôchodok sa vypláca počas dvanástich mesiacov. Jeho vyplácanie sa môže predĺžiť o ďalších dvanásť mesiacov, ak pozostalá osoba žije s maloletým dieťaťom, ktoré má v starostlivosti, a ktorá trvale žila v spoločnej domácnosti manželov v čase úmrtia poistenca. Dôchodok sa vždy vypláca do konca mesiaca, v ktorom najmladšie z detí dosiahne 12 rokov.

Adaptačný dôchodok je vo výške 55 % teoretického starobného dôchodku zosnulej osoby.

Pozostalý manželský partner, ktorý nemôže dostávať adaptačný dôchodok, pretože zosnulý nenadobudol dôchodkové práva, alebo ktorého dôchodok je nízky, môže poberať pozostalostné dávky vo výške 2,13-násobku sumy na základe cien, ak si poistenec platil 40 rokov príspevky vo Švédsku. V opačnom prípade sa záruka znižuje o 1/40 za každý rok, ktorý chýba do 40 rokov. Každá koruna vyplatená v rámci adaptačného dôchodku sa odpočíta od záruky. Môže sa odpočítať aj každý pozostalostný dôchodok, ktorý vypláca iná krajina a ktorý nemožno považovať za rovnocenný zaručenému dôchodku.

Ako získať pozostalostné dávky?

Žiadosť musíte podať vo švédskej dôchodkovej poisťovni.

Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

Ide o povinný systém sociálneho poistenia financovaný prevažne z príspevkov aktívne pracujúceho obyvateľstva (zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb) s vecnými dávkami a peňažnými dávkami na základe príjmov.

Ak ste v trvalom alebo dočasnom pracovnom pomere alebo samostatne zárobkovo činná osoba, máte poistenie pre prípad pracovných úrazov a chorôb z povolania. Poistením sú krytí aj študenti, ak je charakter ich vzdelávania taký, že pri ňom hrozí osobitné riziko.

Za pracovný úraz/chorobu z povolania sa považujú akékoľvek ujmy spôsobené úrazmi na pracovisku alebo ujmy spôsobené akýmkoľvek inými škodlivými faktormi v rámci výkonu povolania. Na to, aby sa ujma mohla považovať za dôsledok takéhoto úrazu alebo takýchto faktorov, musia existovať silné dôkazy nevyvrátiteľne potvrdzujúce túto skutočnosť. Úraz možno považovať za pracovný úraz alebo úraz spôsobený na pracovisku vtedy, ak je tento predpoklad podložený dôkazmi. Choroby spôsobené škodlivými faktormi v pracovnom prostredí možno považovať za choroby z povolania. Ako príklad faktorov pôsobiacich na pracovisku možno uviesť namáhavé a monotónne práce, hluk, vibrácie a rôzne chemické látky.

Niektoré nákazlivé choroby sa môžu považovať za choroby z povolania, ak choroba vznikla v dôsledku nainfikovania pri práci v laboratóriu, nemocnici alebo na podobnom mieste. Tu možno spomenúť žltáčku a nemocničnú nákazu.

Aké dávky sa poskytujú?

K dávkam za pracovné úrazy/choroby z povolania patria:

- peňažné nemocenské dávky,
- zdravotná starostlivosť,
- rehabilitácia,
- príspevkov na predchádzanie úrazu alebo chorobám,
- anuita,
- podpora pri úmrtí.

Peňažné nemocenské dávky sa vyplácajú za rovnakých podmienok a v rovnakej výške ako v prípade akejkoľvek inej choroby.

Zdravotná starostlivosť sa takisto poskytuje za rovnakých podmienok, ako sú podmienky uplatniteľné na akúkoľvek inú chorobu. Okrem toho sa nahrádzajú všetky náklady na pracovný úraz/chorobu z povolania formou lekárskej starostlivosti v zahraničí, zubnej starostlivosti a osobitných pomôcok (napríklad barly a protézy). Na to, aby sa vám mohli nahradiť náklady na zubnú starostlivosť, musíte podstúpiť ošetrovanie zubárom alebo iným poskytovateľom starostlivosti z verejného sektora, ktorý je zapojený do všeobecného systému poistenia.

Ak následkom pracovného úrazu/choroby z povolania už nemôžete plniť pracovné úlohy, ktoré ste plnili predtým, môžete si uplatniť nárok na opatrenia rehabilitácie. Počas obdobia rehabilitácie môžete dostávať príspevok. Ak ste nútení nevykonávať obvyklú prácu počas určitého obdobia, aby ste zabránili pracovnému úrazu alebo chorobe z povolania alebo zhoršeniu úrazu alebo choroby, môžete si uplatniť nárok na peňažné nemocenské dávky.

Ak sa následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania zníži vaša pracovná schopnosť minimálne o 1/15, môžete získať anuitu na náhradu straty príjmov následkom utrpeného úrazu alebo choroby. Pri výpočte výšky anuity sa porovná príjem, ktorý by ste mali, keby ste neutrpeli úraz alebo neochoreli, s príjmom, ktorý môžete mať napriek úrazu alebo chorobe. Rozdiel medzi týmito dvoma príjmami predstavuje výšku anuity. Táto anuita môže byť dočasná alebo trvalá.

V prípade úmrtia následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania sa vyplatí peňažný príspevok na pohrebné náklady. Pozostalým sa môže vyplácať anuita.

Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

O každom pracovnom úraze, ktorý utrpíte, alebo o chorobe z povolania, ktorá vás postihne, musíte informovať svojho zamestnávateľa. Zamestnávateľ potom musí ohlásiť váš úraz alebo chorobu švédskej sociálnej poisťovni. Samostatne zárobkovo činné osoby musia úraz alebo chorobu samy ohlásiť švédskej sociálnej poisťovni. Študenti musia úraz alebo chorobu oznámiť svojej škole, ktorá túto udalosť potom ohlási švédskej sociálnej poisťovni.

Kapitola IX: Rodinné dávky

Kedy máte nárok na rodinné dávky?

Prídavky na deti

Prídavky na deti (*barnbidrag*) sa vyplácajú na deti, ktoré majú bydlisko vo Švédsku. Existujú aj predĺžené prídavky na deti (*förlängt barnbidrag*) a prídavky pre početné rodiny (*flerbarnstillägg*). Poskytnutie týchto dávok nepodlieha overovaniu výšky príjmov.

Rodiny s nezaopatrenými deťmi a rodiny bez detí môžu mať nárok na príspevok na bývanie (*bostadsbidrag*), ktorý podlieha overovaniu výšky príjmov. Táto dávka sa skladá z troch častí. Prvá časť závisí od nákladov na bývanie a môže sa vyplácať iba v prípade trvalého bydliska vo Švédsku. Druhá časť, ktorá je opísaná ďalej v texte, je dávka na deti, ktoré žijú so svojimi rodičmi. Tretia časť sú dávky na deti žijúce s rodičmi určitý čas. Táto časť sa tiež opisuje nižšie.

Deti staršie ako 16 rokov, ktoré študujú na dennom štúdiu, majú nárok aj na príspevok na štúdium (*studiehjälp*).

Príspevky na starostlivosť o deti

Švédske právne predpisy dávajú obciam právo zaviesť, financovať a spravovať obecné príspevky na starostlivosť o deti (*vårdnadsbidrag*). Preto sa môže žiadosť jednotlivca preskúmať a schváliť len vtedy, keď obec rozhodne na základe právnych predpisov o zavedení príspevkov na starostlivosť o deti.

Rodičia môžu o príspevky požiadať, ak majú pobyt v obci a dieťa je im zákonne zverené do opatery. Na získanie nároku musia rodičia poberať rodičovské peňažné dávky aspoň 250 dní.

Príspevok je možné skombinovať s plateným zamestnaním, ale nie s inými dávkami sociálneho zabezpečenia súvisiacimi s nezamestnanosťou, chorobou, rodičovstvom alebo starobou.

Ďalšie dávky

V prípade narodenia alebo adopcie dieťaťa sa môžu vyplácať rodičovské peňažné dávky. Táto dávka umožňuje vziať si dovolenku na účely starostlivosti o dieťa doma počas pomerne dlhých nepretržitých období.

Ak si musíte vziať dovolenku, aby ste sa počas krátkych období mohli starať o dieťa, ktoré je napríklad choré, môžete poberať dočasné rodičovské peňažné dávky.

Rodičovské peňažné dávky a peňažné dávky v tehotenstve sú podrobnejšie popísané v časti o dávkach v materstve a dávkach v otcovstve.

Aké dávky sa poskytujú?

Rodinné dávky

Prídavky na deti

Vyplácajú sa od mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom sa dieťa narodí, do konca štvrtého, v ktorom dieťa dosiahne vek 16 rokov. Prídavky na deti majú výšku 1 050 SEK (120 EUR) mesačne.

Predĺžené prídavky na deti

Predĺžené prídavky na deti sa vyplácajú po dosiahnutí veku dieťaťa 16 rokov, pokiaľ stále navštevuje základnú školu alebo školu podobného typu. Tieto dávky sa vyplácajú do konca mesiaca, v ktorom dieťa ukončí povinnú školskú dochádzku.

Prídavky pre početné rodiny

Prídavok pre početné rodiny sa automaticky vypláca osobe, ktorá poberá všeobecné rodinné prídavky na dve alebo viacej detí. Deti staršie ako 16 rokov, ktoré študujú a ktorých štúdium zakladá nárok na predĺžené prídavky na deti alebo ktoré poberajú príspevok na štúdium, môžu byť za určitých podmienok takisto zohľadnené na účely priznania nároku na tento prídavok. Prídavok pre početnú rodinu sa vypláca najviac do konca druhého štvrtého v roku dovŕšenia veku študenta 20 rokov.

Výška prídavkov závisí od poradia dieťaťa:

- na druhé dieťa: 150 SEK (17 EUR),
- na tretie dieťa: 454 SEK (52 EUR),
- na štvrté dieťa: 1 010 SEK (116 EUR),
- na piate a každé ďalšie dieťa: 1 250 SEK (143 EUR).

Príspevok na bývanie

Príspevok na bývanie vypočítavaný výlučne na základe počtu detí sa nazýva osobitný príspevok na deti žijúce u svojich rodičov. Tento príspevok, ktorý sa vypláca v mesačných lehotách, predstavuje maximálne 1 300 SEK (149 EUR) pre rodiny s jedným dieťaťom, maximálne 1 750 SEK (201 EUR) pre rodiny s dvoma deťmi a maximálne 2 350 SEK (270 EUR) pre rodiny s tromi a viac deťmi. Príspevok na bývanie vypočítavaný na základe počtu detí, ktoré žijú s rodičmi určitý čas, je mesačný príspevok so stanoveným stropom 300 SEK (34 EUR) pre rodiny s jedným dieťaťom, 375 SEK (43 EUR) pre rodiny s dvoma deťmi a 450 SEK (52 EUR) pre rodiny s tromi a viacerými deťmi.

Príspevok na štúdium

Deti vo veku od 16 do 20 rokov, ktoré študujú na strednej škole formou denného štúdia, majú nárok na príspevok na štúdium vo výške 1 050 SEK (120 EUR) mesačne. Ak je príjem dieťaťa alebo rodičov pod určitou hranicou, môže sa vyplácať príspevok, ktorý podlieha testovaniu výšky príjmov.

Príspevky na starostlivosť o deti

Tieto príspevky možno priznať na deti vo veku od jedného do troch rokov. Nepodliehajú zdaneniu. V prípade adoptovaných detí sa príspevky môžu vyplácať až do piatich narodenín dieťaťa na maximálne obdobie dvoch rokov.

Maximálna výška príspevkov na starostlivosť o deti je 3 000 SEK (344 EUR) na dieťa a mesiac.

Obce majú právo znížiť tieto príspevky v prípade, ak dieťa navštevuje štátne predškolské zariadenie. V takých prípadoch ich výška závisí od dĺžky času, ktoré tam dieťa strávi.

Ako získať rodinné dávky?

Žiadosť musíte podať vo švédskej sociálnej poisťovni, pričom sa uplatňujú určité výnimky. Príspevok na štúdium spravuje Švédsky výbor na podporu štúdia (*Centrala studiestödsnämnden, CSN*) a príspevky na starostlivosť o deti spravujú jednotlivésamosprávy.

Kapitola X: Nezamestnanosť

Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?

Systém poistenia v nezamestnanosti pozostáva z dvoch častí:

- dobrovoľného poistenia na náhradu straty príjmov (*inkomstbortfallsförsäkring*), ktoré poskytuje dávky na základe príjmov pre aktívne pracujúce obyvateľstvo financované z príspevkov zamestnávateľov a členských poplatkov,
- základného poistenia (*grundförsäkring*) financovaného z príspevkov zamestnávateľov, ktoré sa vzťahuje na osoby, ktoré nie sú dobrovoľne poistené, a poskytuje pevne stanovenú dávku.

Ak pridete o zamestnanie, za určitých podmienok máte nárok na dávky v nezamestnanosti v podobe podpory založenej na príjme alebo na základnú sumu. Na to, aby ste mali nárok na dávky v nezamestnanosti založené na príjme, musíte:

- byť poistený v poisťovni pre nezamestnanosť (podmienka vstupu) aspoň dvanásť mesiacov,
- vykonávať počas dvanásťmesačného referenčného obdobia bezprostredne pred vznikom nezamestnanosti platenú činnosť v rozsahu 80 hodín v kalendárnom mesiaci, alebo vykonávať platenú činnosť najmenej 480 hodín v priebehu nepretržitého obdobia šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najmenej 50 hodín v každom z týchto mesiacov (podmienka pracovnej činnosti).

Ak nespĺňate podmienku vstupu, ale spĺňate uvedenú podmienku pracovnej činnosti, máte nárok na základnú dávku poistenia odo dňa dovŕšenia veku 20 rokov.

Základné kvalifikačné podmienky poberania dávok v nezamestnanosti (v akomkoľvek systéme) sú:

- musíte byť nezamestnaný¹, musíte byť práceschopný,
- musíte byť schopný prijať zamestnanie,
- musíte byť vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie na úrade práce,
- musíte byť ochotný prijať vhodné zamestnanie,
- musíte sa zúčastniť na vypracovaní individuálneho akčného plánu po dohode s úradom práce,
- si aktívne hľadať vhodné zamestnanie.

Aké dávky sa poskytujú?

Od 1. júla 2002 je suma základného poistenia stanovená na 320 SEK (37 EUR) na deň, pričom v prípade osôb, ktoré pracujú na čiastočný úväzok, sa táto suma úmerne zníži. Podpora v nezamestnanosti závisí od príjmov a je vo výške 80 % príjmu pred začiatkom nezamestnanosti počas prvých 200 dní a 70 % v ďalšom období. Maximálna

¹ Ak nevykonávate žiadnu platenú činnosť, ani žiadnu samostatnú zárobkovú činnosť, zvyčajne ste považovaní za nezamestnaného. Samostatne zárobkovo činné osoby sa považujú za nezamestnané, ak ukončili svoju činnosť alebo ju v určitom rozsahu dočasne prerušili. Ak vykonávate zárobkovú činnosť v určité dni alebo hodiny v týždni a hľadáte si iné zamestnanie, môžete sa považovať za nezamestnanú osobu počas zvyšnej časti týždňa a poberať určitú dávku.

výška podpory je stanovená na 680 SEK (78 EUR). Od podpory sa odpočíta dôchodok, nemocenské dávky atď. Náhrada sa vypláca za päť dní v týždni.

Podpora sa vypláca najviac 300 dní (obdobie dávok). Žiadatelia, ktorí majú dieťa vo veku do 18 rokov majú po uplynutí obdobia 300 dní nárok na ďalších 150 dní.

Nezamestnanosť zapríčinená poisťencom

Každý poisťenec príde o svoj nárok na vyplácanie dávky v nezamestnanosti na určitý čas:

- ak odišiel zo zamestnania bez uvedenia dôvodu,
- ak je prepustený pre nevhodné správanie.

Dávky na deň vyplácané poisťencovi sa znížia na určitý čas:

- ak poisťenec odmietol prijať vhodné zamestnanie bez závažného dôvodu,
- ak bez toho, aby vyslovene odmietol vhodné zamestnanie, je zjavné, že ponúknuté zamestnanie mu nebolo možné zveriť pre jeho správanie.

Vyplácanie dávok v nezamestnanosti

Dávky v nezamestnanosti vypláca poisťovňa, v ktorej je osoba poistená. Osoba, ktorá nie je poisťencom poisťovne, môže poberať dávky základného poistenia z poisťovne ALFA (a dávky založené na príjme, ak sú priradené k tejto poisťovni).

Ako získať dávky v nezamestnanosti?

Ak stratíte zamestnanie, musíte sa čo najrýchlejšie prihlásiť na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie. Tento úrad vás oboznámi s formalitami, ktoré musíte vykonať. Úrad vám vydá aj určité formuláre, najmä oznámenie nezamestnanosti a potvrdenie zamestnávateľa. Na základe vášho prihlásenia do poisťovne v nezamestnanosti bude o vašej nezamestnanosti informovaná poisťovňa v nezamestnanosti, ktorá vám zašle doplňujúce informácie a preukaz dávok. O priznaní dávok v nezamestnanosti rozhodne práve táto poisťovňa v nezamestnanosti. Ak s rozhodnutím vašej poisťovne nesúhlasíte, môžete požiadať o jeho preskúmanie. Potom môžete podať odvolanie proti rozhodnutiu poisťovne.

Osoby, ktoré poberajú dávky v nezamestnanosti a stále sú nezamestnané, ale už si prestali hľadať zamestnanie, musia túto skutočnosť oznámiť úradu práce.

Kapitola XI: Minimálne zdroje

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Sociálna pomoc

Sociálna podpora je forma podpory v hmotnej núdzi. Priznáva sa, keď je osoba (alebo rodina) dočasne (na krátke obdobie alebo dlhšie obdobie) bez dostatočných prostriedkov na udržanie svojej životnej úrovne. Nárok na ňu majú všetci, ktorým je na základe posúdenia priznaná.

V zásade ide o jednotlivý nárok. Situácia domácnosti (manželské alebo nemanželské páry bez maloletých detí) sa posudzuje ako celok. Pomoc sa poskytuje rodine, kým sú rodičia povinní podporovať svoje deti. Neexistujú ďalšie podmienky týkajúce sa veku.

Neexistujú požiadavky na štátnu príslušnosť. Na tieto dávky majú nárok všetky osoby s právom pobytu v krajine. Nevyžaduje sa trvalý pobyt.

Finančná podpora starších osôb a príspevok na bývanie osobám, ktoré poberajú dôchodok

Na tieto dávky sa vzťahuje testovanie výšky príjmov s cieľom doplniť príjem dôchodcov bez dostatočných prostriedkov.

Aké dávky sa poskytujú?

Sociálna pomoc

Výška sociálnej podpory závisí od potrieb osoby a zloženia jej rodiny.

Maximálna mesačná výška (bez ďalších dávok, ako napríklad rodinných dávok) pokrývajúca rôzne výdavky (strava, oblečenie a obuv, voľný čas, jednorazové pomôcky, zdravie a hygiena, denná tlač, poplatky za telefón a koncesionárske poplatky) je 2 920 SEK (335 EUR) pre slobodnú osobu a 5 270 SEK (605 EUR) pre dvojicu. Dodatočné sumy sa poskytujú v prípade detí.

Okrem toho sa poskytuje osobitná suma na výdavky spoločnej domácnosti v závislosti od veľkosti domácnosti.

Okrem uvedených súm sa podpora môže poskytovať aj na odôvodnené výdavky v oblasti bývania, nákladov na elektrickú energiu v domácnosti, cesty do práce a z práce, poistenie domácnosti a členstvo v odboroch a v poisťovni v nezamestnanosti.

Náklady na zdravotnú starostlivosť, zubnú starostlivosť a oftalmologickú starostlivosť hradia príjemcovia sociálnej podpory.

Finančná podpora starších osôb

Táto dávka je určená osobám starším ako 65 rokov, ktoré majú bydlisko vo Švédsku a vo Švédsku bývali alebo pracovali taký krátky čas, že nemajú nárok na dôchodok, ktorý by im umožnil uspokojiť svoje potreby. Finančná podpora pre starších podlieha

testovaniu výšky príjmov a v zásade sa od tejto dávky každý iný príjem odpočíta. Stanovená primeraná životná úroveň predstavuje po zaplatení nákladov na bývanie 1,3546-násobok sumy podľa cien pre slobodnú osobu a 1,1446-násobok uvedenej sumy pre vydatú ženu/ženatého muža. Primerané náklady na bývanie môžu dosiahnuť maximálne 4 967 SEK (570 EUR) mesačne v prípade slobodnej osoby a 4 197 SEK (482 EUR) v prípade vydatej ženy/ženatého muža. Táto dávka a príspevok na bývanie podliehajú testovaniu výšky príjmov a v zásade sa od týchto dávok každý iný príjem odpočíta.

Príspevok na bývanie osobám, ktoré poberajú dôchodok

Príspevok na bývanie zodpovedá 93 % nákladov na bývanie do výšky 5 000 SEK (574 EUR) pre osoby v manželstve a 2 500 SEK (287 EUR) pre slobodné osoby.

Existuje tiež osobitný príspevok na bývanie pre dôchodcov – až do výšky 6 200 SEK (711 EUR), ak sú v manželstve, alebo 3 100 SEK (356 EUR), ak sú slobodní – ak poberajú finančnú podporu starších osôb a majú vysoké náklady na bývanie.

Oba prídavky podliehajú testovaniu výšky príjmov.

Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Žiadosť o sociálnu podporu je potrebné podať sociálnemu pracovníkovi obce, ktorý vyhodnotí nárok a vykoná sociálne prešetrovanie. Hodnotenie vychádza z finančného prešetrovania majetku a príjmov osoby. Sociálny pracovník tiež zvaží, do akej miery sa osoba dokáže sama užiť. Rozhodnutie je potrebné prijať v rozumnom časovom rámci.

Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť

Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?

Osoby neschopné uspokojiť svoje potreby alebo získať podporu inak majú nárok na podporu výboru pre sociálne zabezpečenie. Na základe vnútroštátnych právnych predpisov sa zabezpečuje, aby bola jednotlivcom priznaná primeraná životná úroveň. V praxi sa to môže líšiť v závislosti od miestnych podmienok.

Dlhodobá starostlivosť je dostupná pre všetky osoby s pobytom a nepodlieha testovaniu výšky príjmov, vekovým podmienkam ani dokončeniu kvalifikačnej lehoty.

Niektoré dávky na dlhodobú starostlivosť sú uvedené v časti o [dávkach v invalidite](#), najmä príspevok na opatrovatelskú starostlivosť, osobnú starostlivosť a invalidný dôchodok.

Aké dávky sa poskytujú?

Kým osoba vyžaduje akúkoľvek pomoc s cieľom udržať si štandardnú životnú úroveň, má nárok na podporu bez ohľadu na úroveň nezaopatrenosti.

Dlhodobá starostlivosť nie je samostatným systémom. Ak osoba potrebuje lekársku starostlivosť, ktorá nevyžaduje nemocničnú starostlivosť, mala by jej byť, na základe právnych predpisov, takáto starostlivosť poskytnutá v jej vlastnom domove. Pomoc vo forme domácej starostlivosti sa tiež poskytuje v jej vlastnom domove. Osobitné bývanie alebo rezidenčná starostlivosť sa využíva najmä v prípade tých osôb, ktoré trvalo vyžadujú priamu starostlivosť, napríklad v prípade osôb s Alzheimerovou chorobou, osôb so závažným zdravotným stavom alebo osôb trpiacich úzkosťou či samotou. Obec nemôže za týchto okolností odmietnuť poskytovanie domácej starostlivosti. Manželskí partneri ani deti nemajú zákonnú povinnosť postarať sa o svojich starších príbuzných.

Poplatky sú nízke. Maximálna výška nákladov je ošetrená na vnútroštátnej úrovni. Maximálny poplatok za starostlivosť o starších ľudí je 1 760 SEK (202 EUR) mesačne. V prípade lekárskej starostlivosti sú maximálne náklady 1 100 SEK (126 EUR) ročne a v prípade liekov je to 2 200 SEK (252 EUR) ročne. Jednotlivci majú nárok na dostatočnú výšku peňažných prostriedkov na nájom a minimálne 4 967 SEK (570 EUR) mesačne na náklady súvisiace s každodenným životom, až potom môže obec vyberať poplatok za starostlivosť o starších ľudí.

Ako získať dlhodobú starostlivosť?

Žiadosti je potrebné podať obciam, ktoré sú zodpovedné za rozhodovanie, financovanie a poskytovanie služieb. Zodpovednosť za poskytovanie služieb prináša obciam niekoľko možností. Služby môžu vykonávať zamestnanci platení obcou, spoločná organizácia niekoľkých obcí alebo množstvo zmluvných súkromných poskytovateľov vrátane neziskových organizácií. Táto situácia dáva teda jednotlivcom možnosť slobodného výberu.

Keďže starostlivosť o starších ľudí vyplýva zo zákona, je povinnosťou obcí zabezpečiť poskytovanie týchto služieb.

Príloha: Užitočné adresy a webové stránky

Podrobnejšie informácie o kvalifikačných podmienkach a jednotlivých dávkach sociálneho zabezpečenia vo Švédsku môžete získať odnasledujúcich úradov, ktoré riadia systém sociálnej ochrany.

V prípade otázok v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré sa týkajú viac než jednej krajiny EÚ, môžete vyhľadať kontaktnú inštitúciu v adresári s inštitúciami vedenom Európskou komisiou, ktorý je dostupný na adrese: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>

Žiadosti o informácie o vplyve poistenia v dvoch alebo viacerých členských štátoch na dávky musia byť zaslané na adresu:

Sociálne poistenie okrem poistenia v nezamestnanosti

Švédska sociálna poisťovňa (*Försäkringskassan*) vám môže poskytnúť podrobnejšie informácie o sociálnom poistení.

Försäkringskassan
(Švédska sociálna poisťovňa)
SE-103 51 Stockholm
Tel: +46 771 524 524
Fax: +46 8 411 27 89
<http://www.forsakringskassan.se>

Otázky súvisiace so starobnými a pozostalostnými dôchodkami:

Pensionsmyndigheten
(Švédska dôchodková poisťovňa)
Box 38190
SE-100 64 Stockholm
Tel: +46 771 776 776
<http://www.pensionsmyndigheten.se>

Poistenie v nezamestnanosti

Otázky týkajúce sa poistenia v nezamestnanosti môžete adresovať poisťovní v nezamestnanosti, švédskemu štátnemu úradu práce, švédskemu inšpektorátu pre poistenie v nezamestnanosti (*Inspektionen forarbetslöshetsförsäkringen, IAF*).

IAF musí kontrolovať či poisťovne v nezamestnanosti primerane uplatňujú pravidlá vyplácania dávok tak, aby sa vybavovanie agendy uchádzačov o zamestnanie uskutočňovalo v podmienkach právnej istoty, a musí preverovať, či úrad práce správne plní svoje poslanie tak, aby sa uchádzačmi o zamestnanie, ktorí sa nachádzajú v podobných situáciách, zaobchádzalo rovnako v celej krajine.

**Inspektionen för Arbetslöshetsförsäkringen, IAF
(Švédsky inšpektorát pre poistenie v nezamestnanosti)**

Box 210
SE-641 22 Katrineholm
Tel.: +46 150 48 70 00
Fax: +46 150 48 70 02
<http://www.iaf.se>

Príspevok na štúdium

S otázkami týkajúcimi sa príspevku na štúdium, ktorý sa vypláca študentom vo veku od 16 do 20 rokov, sa treba obrátiť na Švédsky výbor na podporu štúdia.

Ústredným orgánom v systéme podpory štúdia je Švédsky výbor na podporu štúdia:

**Centrala studiestödsnämnden
(Švédsky výbor na podporu štúdia)**

SE-85182 Sundsvall
Tel: +771 276 000
Fax: +46 60 18 61 93
<http://www.csn.se>

Sociálne služby a zdravotná starostlivosť

Úrad pre zdravie a sociálne zabezpečenie (*Socialstyrelsen*) je štátny úrad v rámci ministerstva zdravia a sociálnych vecí, ktorý vykonáva rôzne činnosti a množstvo povinností v oblasti sociálnych služieb, zdravia a lekárskeho služieb, environmentálneho zdravia, prevencie prenosných chorôb a epidemiológie.

**Socialstyrelsen
(Úrad pre zdravie a sociálne zabezpečenie)**

SE-106 30 Stockholm
Tel: +46 75 247 30 00
Fax: +46 75 247 32 52
<http://www.socialstyrelsen.se>